

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ

**Безпечна
родина**

**Безпечні
діти**

Інформація для тих, хто приїжджає з дітьми з України до Польщі

Якщо Ви є батьком, матір'ю або опікуном особи, яка не досягла 18 років, нижче Ви можете знайти деяку інформацію щодо польського законодавства, що стосується дітей та яке може відрізнятися від законодавства України. Для Вашої безпеки та безпеки дітей, над якими встановлено Вашу опіку, ми надаємо інформацію про найважливіші з вищевказаних правових норм/засад.

Права і обов'язки батьків та опікунів

Термін, який регулює відносини між батьками та дітьми в Польщі – «батьківські повноваження». Вони вважаються дійсними до повноліття дитини (до досягнення 18-річчя) і в багатьох випадках свідчать про неможливість дитини приймати рішення самостійно. У разі позбавлення батьків батьківських прав, рішення щодо дитини приймає законний опікун, призначений судом. Обсяг повноважень законного опікуна практично прирівнюється до обсягу повноважень батьків. У випадку громадян України, які не є батьками дитини, але яка перебуває під їхньою опікою, польське законодавство передбачає окремий термін «тимчасовий опікун».

01

Батьки дитини віком до 18 років мають право та обов'язок піклуватися про неї. Отже, особа, яка не досягла 18 років, не може самостійно проживати в окремому житловому приміщенні без нагляду повнолітньої особи (батьків чи опікуна). Це не стосується дітей, які перебувають у шкільних будинках-інтернатах, молодіжних центрах соціальної терапії, молодіжних освітніх центрах та установах, центрах чи лікарнях, де дитина проживає за згодою батьків, законних опікунів і/або сімейного суду та де нею опікується кваліфікований персонал.

02

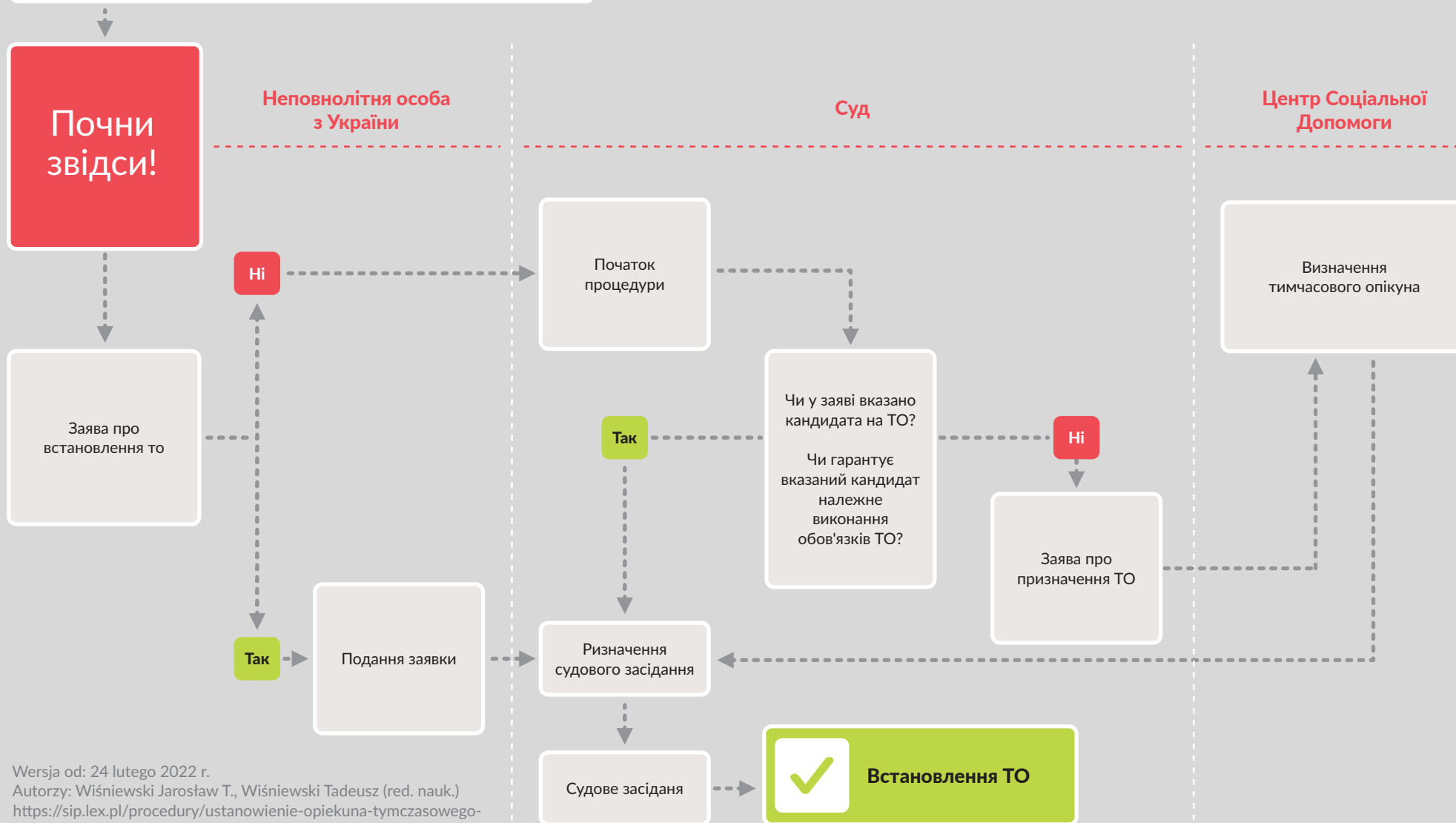
Обов'язок батьків утримувати своїх дітей триває доти, доки дитина не зможе самостійно утримувати себе, а також після досягнення 18 років, поки дитина продовжує навчання.

03

Відповідно до польського законодавства, застосування фізичних покарань щодо дітей (лупцювання, ляпаси, штурхання, штовхання тощо) заборонено. Їх використання загрожує батькам/опікунам втручанням соціальних служб та/або поліції, і, як наслідок, може бути пов'язане з обмеженням чи позбавленням батьківських прав чи права опіки. Заборона застосування тілесних покарань поширюється на всіх осіб і в усіх сферах: сім'ї, дитячі садки та школи, освітні заклади та заклади опіки, лікарні тощо. У Польщі протягом багатьох років знижується соціальна згода на застосування будь-яких фізичних покарань щодо дітей.

Необхідність встановлення тимчасового опікуна (ТО) для неповнолітньої особи з України

Ustanowienie opiekuna tymczasowego dla małoletniego obywatela Ukrainy z urzędu
Ustawa z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. poz. 583) – dalej ustawa, wprowadza instytucję opiekuna tymczasowego dla małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przebywają na terytorium Polski bez opieki osób odpowiedzialnych za nie zgodnie z polskim prawem.

Wersja od: 24 lutego 2022 r.
Autorzy: Wiśniewski Jarosław T., Wiśniewski Tadeusz (red. nauk.)
<https://sip.lex.pl/procedury/ustanowienie-opiekuna-tymczasowego-dla-maloletniego-obywatela-ukrainy-z-urzedu-1610619631>

Opracowanie graficzne: Fundacja Dajemy Dzieciom Się

Якщо Ви не є батьком/матір'ю дитини, яка перебуває під Вашою опікою, доведеться звернутися до польського суду з питань опіки та піклування про надання Вам статусу тимчасового опікуна дитини. Це швидка процедура – триває близько 3 робочих днів і не передбачає жодних оплат. Тимчасовий опікун здійснює опіку над особою, яка не досягла 18 років, та її майном, а також є законним представником такої особи.

Які права випливають з отримання статусу тимчасового опікуна?

- Ви отримаєте доступ до соціальних виплат для батьків та опікунів дітей (допомога на виховання 500+, допомога «Добрий старт», виплати соціальної допомоги).
- Ви зможете представляти дитину під час здійснення контактів з установами (школа, поліклініка, суд тощо) у ролі її законного опікуна.
- Ви зможете скористатися порадами соціального характеру, безкоштовною юридичною, психологічною та організаційною допомогою (напр. допомога волонтерів, перекладача, допомога у вирішенні службових справ), яку надають повітові центри допомоги сім'ям.
- Якщо Ви здійснюєте опіку над більше ніж 15 дітьми, Вам буде надано особу для допомоги (допомога здійснюється не менше 40 годин на тиждень).

ВАЖЛИВО: призначення тимчасового опікуна – це прийняте Польщею рішення для забезпечення опіки над дітьми, які втекли від війни в Україні та перебувають на території Польщі, і яке НЕ впливає на права біологічних або прийомних батьків, які залишаються в Україні. Факт призначення тимчасовим опікуном не тягне за собою жодних правових чи фінансових наслідків для громадян України після їх повернення в Україну. Вам не доведеться повертати жодних фінансових виплат, отриманих в Польщі. Після повернення в Україну Ваші правовідносини з дитиною будуть такими ж, як і до виїзду з території України.

Які обов'язки та обмеження впливають з отримання статусу тимчасового опікуна?

- Ви перебуватимете під наглядом центру соціального захисту (або іншої визначеної установи). Це означає, що працівники такої установи зможуть періодично перевіряти, чи задоволені всі потреби дитини, над якою Ви реалізуєте опіку.
- У важливих питаннях, пов'язаних із майном дитини, яка перебуває під Вашою опікою, (напр. спадщина) та її здоров'ям (напр. серйозна операція), Вам необхідно буде отримати згоду суду з питань опіки та піклування.

Правові положення, що стосуються автономії дітей

Діти віком до 7 років не можуть залишатися самі вдома без нагляду дорослих. Залишення дитини одної вдома, спричинить юридичну відповідальність для батьків чи опікунів.

Дитина у віці від 16 років може самостійно надавати згоду на обробку своїх персональних даних, якщо обробка стосується інформаційних послуг і продуктів, спрямованих безпосередньо на дітей цього віку (напр. молодіжний інтернет-портал).

Дитина віком від 13 до 18 років має обмежену дієздатність, тобто може самостійно вчиняти дрібні побутові правочини (напр. купити навушники, але не автомобіль чи нерухомість), а також самостійно розпоряджатися своїм заробітком. Для більш важливих питань потрібна згода законного представника (напр. неповнолітня особа може керувати приватним підприємством, але згода повинна бути надана батьком/матір'ю або законним опікуном).

Право на керування транспортними засобами залежить від віку дитини:

- 10 років** – велосипед, електросамокат або особистий транспортний пристрій. Велосипедний квиток для учня початкової школи видається директором школи безкоштовно, за згодою батьків або опікуна;
- 14 років** – мопед і легкий квадроцикл;
- 16 років** – квадроцикл, мотоцикл з об'ємом двигуна не більше 125 см3;
- 18 років і більше** – інші транспортні засоби.

Працевлаштування осіб віком до 15 років заборонено (винятком вважається працевлаштування з метою навчання). Особа віком від 15 до 18 років може працювати за умови, якщо вона закінчила 8-річну початкову школу та пред'явила медичну довідку про відсутність загрози життю під час виконання роботи даного виду. Особа, яка досягла 15 років, може самостійно укласти трудовий договір.

Особа, яка не досягла 18 років, не може купувати алкоголь або сигарети (у тому числі електронні). Такій особі заборонено продавати алкогольні напої чи сигарети. У разі сумнівів щодо віку особи продавець алкоголю чи сигарет може вимагати документ, що посвідчує особу.

Шлюб можуть укласти особи, які досягли віку 18 років. У виняткових випадках суд з питань опіки та піклування може дати згоду на укладення шлюбу жінкою, яка досягла 16-річного віку.

Особи віком до 18 років підлягають обов'язковому навчанню.

Здоров'я та статеве життя

- Дитина віком від 16 років має право, відповідно до польського законодавства, самостійно приймати рішення щодо свого здоров'я і методів лікування, а також отримувати повну інформацію стосовно вищезгаданого. Якщо рішення прийнято проти волі батьків чи опікунів, справа вирішується у судовому порядку.
- Підлітки віком до 16 років повинні отримати згоду батьків або законного/ тимчасового опікуна на будь-який медичний прийом, включаючи гінекологічну консультацію. Лікар має право призначати протизаплідні таблетки або «таблетки наступного дня» лише за згодою батьків або опікунів. У випадку підлітків віком від 16 до 18 років для призначення ліків, проведення аналізів та гінекологічної діагностики потрібні дві згоди: згода дитини та згода батьків чи опікуна.
- У Польщі вік згоди, тобто вік, після досягнення якого особа вважається здатною свідомо висловити згоду на будь-які дії сексуального характеру, становить 15 років. Статеві відносини та інші сексуальні дії щодо особи віком до 15 років підлягають покаранню, навіть якщо вони не суперечать волі цієї особи. Польське законодавство стверджує, що особа віком до 15 років не здатна свідомо виражати згоду.
- У разі переривання вагітності особи віком від 13 років необхідна письмова згода цієї особи (крім згоди батьків чи опікуна). Для дитини, яка не досягла 13 років, необхідна згода суду з питань опіки та піклування, а дитині надається право висловити свою думку.

У Польщі аборт вважається законним у двох випадках

1.

якщо є обґрунтована підозра, що вагітність виникла внаслідок неправомірних дій,

2.

коли вагітність становить загрозу життю чи здоров'ю.

Юридична відповідальність дітей

- Кримінальній відповідальності, як правило, підлягають особи, яким виповнилось 17 років. У разі вчинення особливо тяжких злочинів (напр. вбивство, зґвалтування вчинене з особливою жорстокістю, заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю) вік настання кримінальної відповідальності становить 15 років.
- Діти віком до 13 років, як правило, не несуть відповідальності за заподіяну ними шкоду. Ця обставина не звільняє батьків чи опікуна від відповідальності за шкоду, заподіяну дитиною, якщо не було виконано належним чином обов'язку щодо нагляду за нею.
- Особа віком до 18 років, може бути стороною у судовій справі, але до досягнення нею повноліття її інтереси в суді представляє батько/матір, законний опікун, тимчасовий опікун або працівник служби пробації (уповноважена особа). Працівник служби пробації призначається судом, коли батьки не можуть представляти дитину у справі, що стосується стосунків дитини з іншими дітьми або стосунків дитини з одним із батьків. Таким чином виключається будь-який конфлікт інтересів, навіть потенційний.

Для ознайомлення з іншими темами, що не представлені у нашій брошурі, ми рекомендуємо такі джерела інформації:

Інформацію про підтримку дітей та принципи безпечного батьківства під час гуманітарної кризи можна знайти тут:

<https://safeguardingsupporthub.org/documents/parents-and-caregivers-are-heroes-protecting-our-children-crisis>

<https://standardy.fdds.pl/zasady>

<https://edukacja.fdds.pl/course/view.php?id=431>

Інформацію про тимчасових опікунів та необхідні формальності можна знайти тут:

<https://ukraina.interwencjaprawna.pl/jak-zostac-opiekunem-tymczasowym-dziecka-z-ukrainy-bez-rodzicow/>

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-opiekuna-tymczasowego--w-wersjach-jezykowych-polskiej-i-ukrainskiej>

Інформацію для батьків та опікунів щодо виховання, навчання та допомоги дітям, які постраждали внаслідок гуманітарної кризи (українською мовою) можна знайти тут:

<https://edukacja.fdds.pl/course/index.php?categoryid=59>

Нормативно-правова база

Статті 9, 16–19 і 26 (розд. 1) Закону про права пацієнта та Уповноваженого з Прав Пацієнта

Статті 10, 200, 217 Кримінального кодексу

Статті 95, 96 1 Сімейного кодексу

Статті 98, 99 Сімейного кодексу

Стаття 133 Сімейного кодексу

Стаття 15 Цивільного кодексу

Стаття 426 Цивільного кодексу

Стаття 427 Цивільного кодексу

Стаття 106 Адміністративного кодексу

Стаття 35 Закону про освіту

Статті 190–191 Трудового кодексу

Стаття 8 Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)

Стаття 8 Закону про водіїв транспортних засобів

Стаття 15 Закону про виховання у тверезості та протидії алкоголізму

Стаття 6 Закону про охорону здоров'я від наслідків вживання тютюну та тютюнових виробів

Стаття 4а Закону про планування сім'ї, охорону плоду та умови дозволу переривання вагітності

Стаття 10 Сімейного кодексу

Статті 4 (розд. 3), 25 Закону про допомогу громадянам України

Проведена акція в рамках проекту «Підтримка дітей, підлітків та молоді біженці з України в Польщі через захист дітей та навчання» з коштів Plan International, пожертвуваних Disaster Emergency Комітет. вище організації не несуть відповідальності за представлені речі зміст.

With support from

Radio +
hjälp

Фінансується Radiohjälp/Swedish Broadcast Foundation у рамках проекту "Strengthening Safety of Ukrainian children in Poland". Фонд Radiohjälp/Swedish Broadcast Foundation не обов'язково поділяє висловлені тут погляди. Відповідальність за зміст несе виключно автор.